

Урок 26. Адміністративна відповідальність неповнолітніх

1. Які правопорушення називають адміністративними

Загальне поняття адміністративного правопорушення дає стаття 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, що посягає на державний або громадський порядок, власність, права і свободи громадян, установлений порядок управління, за яку законодавством передбачена адміністративна відповідальність.

Склад адміністративного правопорушення включає об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

1) Об'єкт адміністративного правопорушення — суспільні відносини, що охороняються адміністративним правом, на які посягає правопорушення.

2) Об'єктивна сторона — зовнішній прояв суспільно небезпечного посягання на об'єкт адміністративного правопорушення. Це може бути як дія (наприклад, розпивання спиртних напоїв у громадських місцях), так і бездіяльність, коли закон вимагає активних дій (ухилення свідка від явки в суд або орган попереднього слідства чи дізнання).

3) Суб'єкт — осудна фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка на момент вчинення адміністративного правопорушення досягла 16-річного віку.

4) Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення полягає в психічному ставленні суб'єкта до вчиненого антигромадського діяння. Справи про адміністративні правопорушення розглядають адміністративні комісії, виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад, районні, районні в місті, міські чи міськрайонні суди (судді), органи Національної поліції, органи Державної прикордонної служби України, органи державного пожежного нагляду тощо.

2. Коли настає адміністративна відповідальність

Адміністративна відповідальність є одним із видів юридичної відповідальності.

Адміністративна відповідальність — це обов'язок особи, яка вчинила адміністративний проступок, нести відповідальність за свої протиправні дії в межах установленого законом стягнення.

Отже, правовим наслідком адміністративного правопорушення, мірою відповідальності за вчинене є адміністративне стягнення. Воно застосовується з

метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, у дусі поваги до закону і права, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так й іншими особами.

Адміністративні стягнення, як правило, полягають у позбавленні або обмеженні певних прав, благ. Перелік адміністративних стягнень у напрямку зростання суворості подається у статті 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) штрафні бали;
- 4) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 5) конфіскація такого предмета; грошей, отриманих унаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 6) позбавлення спеціального права, наданого цьому громадянину (права керування транспортним засобом, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 7) громадські роботи;
- 8) виправні роботи;
- 9) адміністративний арешт;
- 10) арешт з утриманням на гауптвахті.

Найсуворішим адміністративним стягненням є адміністративний арешт. Застосування адміністративного арешту передбачено за найсерйозніші проступки, які межують зі злочинами (розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява в громадських місцях у стані сп'яніння, дрібне хуліганство, злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, прояв неповаги до суду тощо).

Адміністративний арешт призначається тільки судом на термін до 15 діб. Це стягнення не може застосовуватися до ряду осіб: вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до 12 років, неповнолітніх, інвалідів I та II груп, а також військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів.

Розведення багать у лісі в пожежонебезпечний період є одним із поширених адміністративних правопорушень (стаття 77 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Порушення вимог пожежної безпеки в лісах»)

Крім цих стягнень, до іноземних громадян та осіб без громадянства в разі грубого порушення ними правопорядку може застосовуватися адміністративне видворення за межі України.

Адміністративне стягнення, згідно із чинним законодавством, діє протягом року з моменту його застосування. Заходи адміністративної відповідальності застосовуються відповідно до законодавства.

Для допитливих

Адміністративні стягнення поділяються на основні й додаткові. Оплатне вилучення, конфіскація предметів та позбавлення права керування транспортними засобами можуть застосовуватися і як основні, і як додаткові стягнення. Наприклад, до попередження може бути приєднано додаткове стягнення, якщо воно передбачене санкцією відповідної статті. Так, за участь в азартних іграх Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена можливість застосування попередження з конфіскацією гральних приладь, а також грошей, речей та інших цінностей, які були ставкою в грі.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може застосовуватися тільки як додаткове стягнення.

Усі інші адміністративні стягнення, зазначені в частині першій статті 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення, можуть застосовуватися як основні. Забороняється накладати за одне правопорушення два або більше основних стягнень.

3. У чому полягає особливість адміністративної відповідальності неповнолітніх

Як уже зазначалося, адміністративна відповідальність настає для осіб, які досягли 16 років. Варто зауважити, що адміністративна відповідальність неповнолітнього може настати тільки тоді, коли 16 років йому виповнилося саме до моменту вчинення протиправного діяння, а не до вирішення питання про притягнення цього неповнолітнього до адміністративної відповідальності.

До неповнолітніх віком 16—18 років, які вчинили адміністративні проступки, відповідно до статті 24¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення можуть бути застосовані такі заходи впливу, що мають виховний характер:

- зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитися перед потерпілим;
- попередження;
- догана або сувородогана;
- передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, або під нагляд педагогічного чи трудового колективу за їх згодою, а також окремих громадян на їх прохання.

У сукупності заходи впливу утворюють систему, що складена з урахуванням збільшення тяжкості примусових заходів — від менш суворих до суворіших. Ці заходи застосовуються тільки в тому випадку, коли орган, уповноважений розглядати справу про відповідне адміністративне правопорушення, дійде висновку, що виправлення правопорушника можливе без застосування до нього суворішого адміністративного стягнення.

Передавати неповнолітнього правопорушника під нагляд батьків або осіб, що їх замінюють, доцільно лише в разі їхньої згоди й здатності забезпечувати нагляд і відповідний виховний вплив на неповнолітнього. Бажання та згода самого правопорушника при цьому не враховуються.

На таких самих умовах можливою є передача неповнолітнього правопорушника під нагляд педагогічного або трудового колективу, окремих громадян.

Недопустимою є передача неповнолітнього правопорушника батькові або матері, які позбавлені батьківських прав, а також батькам або іншим особам, що за рівнем культури й характером своєї поведінки не здатні позитивно впливати на нього.

Слід також зауважити, що вчинення адміністративного проступку неповнолітнім є обставиною, яка пом'якшує відповідальність. Це пояснюється тим, що психіка неповнолітніх ще нестійка, а життєвий досвід недостатній для того, щоб усвідомити шкоду від завданого та передбачити наслідки своїх дій. Неповнолітнім легко потрапити під вплив інших осіб, особливо старших за віком, що часто стають організаторами або підбурювачами правопорушень. З

іншого боку, ураховується те, що неповнолітні без значних ускладнень піддаються виховному впливу й можуть виправитися без застосування до них жорстких заходів адміністративного стягнення.